

Dr. Yılmaz Argüden

Küresel eğitim seferberliği

“Eğitim sistemlerinin temel hedefi gençlere bilgi yüklemek değil, onların düşünce yapısını şekillendirmek olmalıdır.”

Yaşam kalitesini geliştirmenin en etkin yolu yönetim kalitesini geliştirmektir. Yönetim kalitesini geliştirmek ise toplumun eğitim düzeyini sürekli olarak geliştirmekten geçiyor. Bu nedenle, dünyada barış ve refah düzeyini artırabilmek için küresel bir eğitim seferberliği başlatmaya çalışmalıyız.

Dünya üzerinde yaşayan insanların karşılıklı bağımlılıklarının her geçen gün daha yakından farkına varmaya başladıkları bir dünyada küresel demokrasinin işlerlik kazanması, insanların geleceklelerini biçimlendirmede söz sahibi olması, küresel karar alma süreçlerine katılabilmesi ile gerçekleşebilir. Çağımızın insan hakları ve demokrasi kavramlarının içeriği budur. Böyle bir katılımcı yönetim anlayışının en önemli önkoşullarından biri de geniş kitlelerin, hayatlarını etkileyen gelişmelere ilgi duymaları, ilgi duymaları için bilgilenebilmeleri, bilgilenebilmeleri için de gerekli araçlara sahip olmalarıdır.

Bunu gerçekleştirecek yolları bulmak, gerekli adımları atmak da küresel bir sorumluluktur. Tek tek ülkeleri aşan, bir bütün olarak uluslararası topluluğun üstlenmesi gereken bir sorumluluktur.

Eğitim sadece eğitimi alanların hayat kalitesini değil, aynı zamanda çevresinin ve toplumun da hayat kalitesini artırır. Dolayısıyla, genç nesillerin yeterli ve

iyi eğitim alması toplumsal refah artışını sağlamanın en etkili yollarından birisidir. Bu nedenle kamusal bir nitelik taşıyan eğitim, devletler tarafından desteklenmelidir.

İyi eğitim alanlar öncelikle kendilerine fayda sağlarlar. Çünkü verimlilikleri ve etkinlikleri artar. Bu nedenle, eğitim seviyesi tek belirleyici olmasa da genelde gelir düzeyini olumlu olarak etkiler. Bunun yanı sıra, genellikle iyi eğitim alanların çalıştıkları iş kollarında çalışma ortamı da daha caziptir. Dolayısıyla, hayatlarının önemli bir kısmını geçirdikleri ortamın kalitesi yaşam kalitesini etkiler.

İyi eğitimin yaşam kalitesini olumlu etkilediği bir diğer alan da aile içi ilişkilerde kendisini göstermektedir. Örneğin, iyi eğitim eşlerin gelir düzeyini de artıran bir unsurdur. Anaları iyi eğitilmiş bir toplumun çocukları da daha iyi eğitim görürler. Dolayısıyla, iyi eğitimin kendini artırıcı ve nesiller arası gelişimi motive edici bir yönü vardır.

Yine iyi eğitim görmüş ailelerin çocukları sağlık açısından da daha iyi bir konumdadır. Daha iyi beslenip, daha iyi bakılmaları fiziksel ve ruhsal gelişimlerine katkıda bulunur. İyi eğitim görenlerin kendi sağlıklarına daha iyi baktıkları stresten daha az etkilendikleri ve sorunlara daha kolay çözümler ürettikleri gözlenmektedir.

Gençlerin en yaratıcı oldukları bir dönemde kitaplar, onlara cevapları vermek yerine, yeni sorulara ve kişisel araştırmaya yöneltecek nitelikte olmalıdır. Öğrencilere kazandırılacak en önemli özelliklerden biri de eleştirel düşünme yeteneklerini geliştirmektir.

Eğitim seviyesinin nüfus planlamasıyla doğru bir korelasyonu olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla, eğitim fakirliğin de panzehiri sayılabilir. Yapılan araştırmalar, eğitim seviyesi arttıkça ailelerin kendi gelecekleri için hazırlık yapmaya olan eğilimlerinin arttığını göstermektedir. Dolayısıyla, eğitim yaş grupları arasındaki gelir dengesinin de daha sağlıklı olarak kurulmasına yardımcı olur.

Eğitim seviyesi arttıkça toplumda yeniliklerin ve teknolojinin benimsenme hızı da artar. Dolayısıyla, eğitim seviyesi, gelişme ve katma değer için gerekli olan Ar-Ge yatırımlarının da artmasına yardımcı olur.

İyi eğitim görmüş bir toplumda daha kaliteli ürün ve hizmetler talep edildiğinden, piyasanın gelişimine de katkı sağlanmış olur.

Eğitimin toplumsal aşırılıkları ve suç oranlarını da azalttığı tespit edilmiştir. Eğitimli bir toplum aynı zamanda daha da güvenli bir yaşam demektir.

Eğitim seviyesinin gönüllülük ve bağışçılık ile de olumlu bir ilişkisi vardır. Dolayısıyla, iyi eğitilmiş bir toplumda toplumsal barış, ve toplumsal sorunların çözümüne gönüllü katkıda bulunma motivasyonu da yüksek olur. Daha bilinçli seçimler yapabilen ve çözümler için anlamlı katılımıda bulunabilen bireyler demokrasinin de kalitesinin artmasına neden olur.

Karşılıklı bağımlılığın arttığı, değer yaratmanın temelini yaratıcı düşünce olduğu geleceğin dünyası için bu kadar çok toplumsal fayda içeren bir faaliyet olan eğitim sistemleri küresel anlamda çağdaş insan yetiştirmeyi hedeflemelidir. Çağdaş, rekabet gücü olan birey, sorgulayıcı, araştırmacı, katılımcı, paylaşımcı, iletişim becerisi olan, inisiyatif alan ve sorumluluk sahibi insandır. Çağdaş bireyler yetiştirmek için tasarlanacak eğitim sistemi bilgi depolamak üzerine değil, düşünmeyi öğrenmeyi ve bilgiye ulaşabilmeyi ön plana çıkarmalı.

Genç nesli geleceğe hazırlamak için onları öğrenmeyi seven, yenilikçi ve yaratıcı olan, ekip çalışmasından haz duyan, toplumsal sorumluluk sahibi bireyler olarak yetiştirmeliyiz.

Dengeli bireylerin yetişmesi, zihinsel gelişimin sağlıklı bir beden ve güçlü sezgilerle bezenmesi için insanın bir bütün olarak eğitilmesi gerekir. Bireye özel ilgi göstermek kişisel yeteneklerin ve özgüvenin gelişmesini sağlar.

Dolayısıyla, eğitim sistemlerinin temel hedefi gençlere bilgi yüklemek değil, onların **düşünce yapısını şekillendirmek** olmalıdır:

- 1. Kritik düşünce yeteneği:** Gençler kendilerine verileni tekrarlayan değil, olayları yorumlayan, farklı bakış açılarıyla değerlendiren, problemleri parçalara ayırıp analiz edebilen ve parçalardan sentez çıkarabilen bir düşünce yapısına kavuşmalıdır.
- 2. Yaratıcı düşünce yeteneği:** Özgüveni geliştiren, düşüncelerini farklı biçimlerde (yazı, resim, müzik ile) anlatabilen, farklı kültürleri anlayabilmek için birden çok lisan öğrenen gençler geleceğin dünyasında daha başarılı olacaktır. Yaratıcı düşünce farklılıkları ortadan kaldırmaya çalışan bir eğitim sistemi ile değil, farklılıkları anlayıp, bunu bir zenginlik kaynağı olarak gören bir eğitim anlayışının hakim olmasıyla teşvik edilir.
- 3. İletişim yeteneği:** İyi anlatılamayan fikirlerin uygulama alanı bulması güç olur. Bu nedenle, düşünce yetenekleri iletişim yetenekleri ile desteklenmelidir. Gençlerin fikir tartışma platformlarında kendilerini geliştirmeleri, farklı fikirleri tartışma disiplini edinmeleri, görsel ve sözsözsel iletişim araçlarını kullanma becerileri kazanmaları onların hem özgüvenlerini, hem de fikir üretme yeteneklerini geliştirmeye yardımcı olacaktır. Gençlere, sunuş

yapma fırsatları tanınması onların iletişim yetkinliklerini geliştirmeye yardımcı olur.

4. **Teknoloji kullanma yeteneği:** Günümüzde dünyayı takip edebilmek, çeşitli fikir ağlarının üyesi olabilmek, hatta iş bulabilmek ancak bilgi teknolojilerini kullanabilme yeteneğini kazanmış olmayı gerektiriyor. İnternete ulaşamayan, onu kullanmasını bilmeyen bir gencin dünya ile rekabet edebilmesi çok güç. Dolayısıyla, bu yetkinlik gençlere eğitim dönemlerinde mutlaka kazandırılmalıdır. Teknoloji kullanımı tüm derslerde teşvik edilmelidir.
5. **Zamanı etkin kullanma yeteneği:** Dünyada en demokratik olarak dağıtılan kaynak olan zamanı iyi kullananlar rekabette diğerlerinin önüne geçiyorlar. Dolayısıyla, hızlı okuma, on parmak klavye kullanma gibi basit ama etkin tekniklerle birlikte, zamanın değerini gösterecek ve onun etkin kullanımını için düzenli olmanın önemini vurgulayacak bir eğitim sistemi gençlere çok önemli bir avantaj sağlayacaktır.
6. **Küresel katılımcılık:** Gençlerin toplumsal sorumluluk üstlenmeleri, demokratik seçim ortamlarında deneyim kazanmaları, farklı kültür ve deneyimdeki insanlarla birlikte çalışmaları, çevre korumanın önemini anlamalarını sağlayacak deneyimleri erken yaşlarda edinmeleri onların küresel vatandaş yetiştirmelerine yardımcı olacaktır. Büyük kesimi bu yetkinliklere sahip bir toplumda demokrasi, insana ve çevreye saygı kavramları sağlam temellere dayanır.
7. **Fiziksel gelişme:** Gençlerin bir bütün olarak iyi yetiştirmelerinin sağlanması aynı zamanda atletik becerilerinin geliştirilmesi ve kendi sağlıklarını koruyacak alışkanlıklara kavuşmalarıyla sağlanır.

Eğitim anlayışı ve süreçlerinde bu dönüşümü sağlayabilirsek gençleri mekanik bir şekilde “bilgi yüklemesi” ortamından kurtarıp, onları öğrenme, bilgiye erişme, düşünme ve paylaşma yeteneklerini geliştirdikleri bir ortama taşımış oluruz. Bu anlamda bir eğitim sistemi için ele alınması gereken **en öncelikli konu içerik geliştirmektir.**

Çağdaş eğitim sistemi için öncelikle her sınıf için kapsanacak konular her yıl elden geçirilmeli; her bir konunun içeriği o konunun uzmanlarını, çocuk psikologlarını, grafikerleri ve teknoloji uzmanlarını barındıran takımlar tarafından hazırlanmalıdır. Bu içerik hem okul kitaplarına, hem de internette etkileşimli ortama yansıtılmalıdır.

Özellikle, kitaplar gerek **bilgi içeriği** (akademik yönden), gerekse sunuşu (eğitsel yönden) açısından çağı yakalamalıdır. Bu nedenle, kitaplardaki bilgiler güncel olmalı, örnekler ve konular 20 sene öncesinin değil, bugünün gerçeklerini yansıtmalı.

Bilginin ve iletişim araçlarının eşitlikçi bir paylaşımını başaramazsak insanlığı ayırmıcılıktan, önyargıdan ve saldırganlıktan arınmış bir dünya hedefine taşıyamayız. Bu hedefe varabilmek için öncelikle çocuklarımıza neler öğreteceğimiz ve nasıl öğreteceğimiz konusunda bir reforma ihtiyacımız var. Bu da yetmez, küresel önceliklerimizi yeniden gözden geçirmeli ve geniş insan kitlelerin dünya vatandaşı olarak eğitimini küresel öncelikler listesinin başına koymalıyız.

Ders kitapları yorumları **çoğulcu bir yaklaşımla** sunulmalı, farklı görüşleri savunan kaynakları da kapsamalıdır. Kritik düşünce yeteneklerini geliştirmek için farklı bakış açılarının işlenmesi önem taşımaktadır. İnsan hakları, çok kültürlülük, fırsat eşitliği gibi konuların işlenmesi, demokrasimizin gelişmesine, katılımcılığın artmasına yardımcı olacaktır. Aynı şekilde, küresel, ulusal, bölgesel, yerel perspektifler arasında dengeli bir yaklaşım sergilenmesi, gençlerin geniş bir perspektifle yetişmesine yardımcı olur.

Gençlerin en yaratıcı oldukları bir dönemde kitaplar, onlara **cevapları vermek yerine, yeni sorulara ve kişisel araştırmaya yöneltecek** nitelikte olmalıdır. Öğrencilere kazandırılacak en önemli özelliklerden biri de eleştirel düşünme yeteneklerini geliştirmektir.

Uygulamalı eğitim teorik eğitimden daha etkilidir ve öğrencilerin bağımsız öğrenme yeteneklerini geliştirir. Öğretmenler olmadan da kullanılabilecek, deneylerle uygulamayı teşvik eden, çeşitli görev ve etkinlikler içeren kitaplar gençler için hem daha cazip, hem de daha öğretici olur.

Eğitimin etkinliğini artırmak için ders kitapları hem öğrencilerin dil yeteneklerine uygun, hem de onların dil ve kavramsallaştırma yeteneklerini geliştirmelidir. Yaş grubunun gelişim seviyesine uygun ödev ve etkinlikler içermelidir. Öğrencilerin özdeğerlendirme yeteneklerini ve sürekli gelişme motivasyonlarını geliştirmek üzere ölçme-değerlendirme fırsatları sunulmalıdır.

Ders kitaplarındaki görsel malzemenin de güncel ve çekici olması öğrenmeyi kolaylaştırır. Görsel malzemenin işlevsel olması ve konuları özetleyici nitelikte olması öğrenme düzeyini geliştirir. Ders kitaplarının hayatın kendisi gibi konular arasındaki bağlantılara yer vermesi, disiplinler arası ve dersler arası geçişlere ve projelere yer vermesi öğrenmeyi çok boyutlu ve daha etkin kılar.

Ders kitaplarında konuyla ilgili kaynaklara yer verilmesi, özellikle internetteki diğer kaynaklarla bağlantıların kurulması öğrenmeyi geliştirici olur.

Eğitimde teknoloji kullanımı hem erişim, hem de içerik kalitesi açısından fayda sağlayabilir. Dünyada birçok okuldaki laboratuvar eksikliği

göz önüne alındığında sanal deneylerin hazırlanması ve internet aracılığı ile bilgisayara ulaşabilen tüm öğrencilere sunulması eğitim açısından faydalı olacaktır. Yine öğrencilerin kapsamdaki konularla ilgili sorularını internet üzerinden cevaplandırarak bir sistem kurulması öğrenme etkinliğini artıracaktır.

Öğrencilerin kendilerini test edebilecekleri, ve geliştirmeye ihtiyaç duydukları alanları görebilecekleri ve bu alanlarla ilgili bilgilere ulaşabilecekleri bir ortamın internette oluşturulması özel derslerin her isteyene açık olması anlamına gelecektir.

Güncel olayların tarihçesini ve önemini anlatan kısa bilgilerin derlenmesi ve yine internet üzerinden sunulması öğrencilerin ilgi düzeyini yükseltecek bir yaklaşımdır. Öğrencilerin dünya üzerindeki diğer bilgi kaynaklarına rahatlıkla ulaşmalarını sağlamak üzere bir arama ve tercüme motorunun sağlanması da önemlidir. Eğitsel oyunların internet üzerinden sunulması da ilgiyi artıracaktır.

Bilginin ve iletişim araçlarının eşitlikçi bir paylaşımını başaramazsak insanlığı ayrımcılıktan, önyargıdan ve saldırganlıktan arınmış bir dünya hedefine taşıyamayız. Bu hedefe varabilmek için öncelikle çocuklarımıza neler öğreteceğimiz ve nasıl öğreteceğimiz konusunda bir reforma ihtiyacımız var. Bu da yetmez, küresel önceliklerimizi yeniden gözden geçirmeli ve geniş insan kitlelerin dünya vatandaşı olarak eğitimini küresel öncelikler listesinin başına koymalıyız.

Eğer bu gerçekleşmezse, insanlık global ölçekte, eğitimlilerle cahiller arasındaki fay hattı tarafından sarılacaktır. Bu sözünü ettiğimiz fay hattının jeolojik olandan farkı, yerkürenin değil, insanoğlunun en değerli sermayesinin, yani insan beyninin içinde olması. Bu nedenle de hem gözlenmesi, hem de onarılması daha güç.

Bu nedenle, insan hakları ve demokrasiye gerçekten inanıyorsak, bu dünya üzerinde yaşayan tüm insanların bir "dünya vatandaşlığı" bilinciyle eğitimini, yetişmesini ve karar süreçlerine katılımını sağlamak için çalışmalıyız. Bilgi ve sevginin paylaşıldıkça arttığını unutmamalıyız. Sürdürülebilir bir gelişme ve dünya barışı için küresel bir eğitim seferberliğinin önemini iyi anlamalı bu konu için yatırım yapmanın gelecek nesillerin yaşam kalitesini geliştirebilmede en önemli girişim olacağını anlamalıyız. Kaynaklarımızı bugünden küresel eğitim seferberliğine yönlendirecek bilgelik düzeyine erişmeliyiz. ■

